

Вишня В.Б.

доктор технічних наук, професор
професор кафедри економічної
та інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Вишня О.В.

кандидат юридичних наук, доцент
старший оперуповноважений в ОВС
Управління захисту економіки
в Дніпропетровській області
ДЗЕ Національної поліції України

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ БОРОТЬБИ
ЗІ ЗЛОЧИНАМИ ТА ПРАВОПОРУШЕННЯМИ,
ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ
АВТОМОБІЛЬНОГО ВАНТАЖНОГО ТРАНСПОРТУ**

Одним з напрямків боротьби з економічними злочинами є профілактика і розкриття розкрадань власності, вчинених за допомогою механічних транспортних засобів, зокрема вантажного автотранспорту. Цим напрямком правоохоронної діяльності сьогодні займаються різні підрозділи Національної поліції (дорожня, захисту економіки) та податкова міліція.

Щодо загальної класифікації розглянутих злочинів, то правомірний розподіл їх на відкриті і замасковані. Перші припускають перевезення викрадених матеріальних цінностей без супровідних документів. Розкриття таких злочинів не є складним і досить добре регламентовано.

Більш важким є розкриття замаскованих викрадань, коли на вантаж, що транспортується, маються документи, однак дані, зазначені в них, відрізняються від реальних. На автошляху, де зазвичай розміщаються правоохоронні пости контролю, буває досить складно без підручних засобів однозначно встановити, чи відповідає маса реально перевезеного вантажу зазначеній у товарно-транспортній накладній. Це ускладнює ухвалення розкриття і профілактику таких злочинів. У той же час, сьогодні такі способи досить широко застосовуються для викрадань і контрабанди металобрухту, вугілля, зерна й іншої сільгосппродукції.

У боротьбі з таким видом злочинів використовуються спеціальні комп'ютерні засоби вагового контролю перевезеного вантажу безпосередньо під час перевірки конкретного транспортного засобу. Наявність задокументованого результату зважування надасть правову основу для запобігання злочину.

Такий контроль, на нашу думку, може бути реально здійснений, якщо оснастити поліцію переносними ваговимірвальними засобами для поосьо-

вого зважування вантажного автотранспорту і тракторів із причепами, на частку яких припадає істотна кількість розкрадань сільгосппродукції і вугілля.

Запропонований ваговимірювальний пристрій може складатися з двох вагових платформ і портативного вторинного приладу, що підключається до платформ. Вагові платформи з вмонтованими силовимірювальними датчиками (вага кожної не перевищує 10-15 кг) укладаються на виділеній ділянці дороги на відстані, що відповідає осьовому розміру контрольованого автомобіля. Автомобіль по черзі заїжджає на вагові платформи всіма колесами (осьовими парами). Натисканням кнопки на портативному вторинному приладі ініціюється контроль навантаження (у статиці) на вагові платформи. Після завершення зважування останньої осі автоматично реєструється загальна вага транспортного засобу (брутто).

Якщо за допомогою наявної в приладі цифрової клавіатури увести вагу тари, зареєстрованої в супровідних транспортних документах, то одержимо вагу вантажу, що транспортується (нетто). Результат такого зважування дає співробітникам поліції підставу для прийняття того чи іншого рішення (дії), усуває можливі конфліктні ситуації, пов'язані з суб'єктивною візуальною оцінкою перевезеної маси вантажу.

Запропоноване технічне рішення запобігання викраданням матеріальних цінностей з використанням транспортних засобів бачиться досить ефективним, тому що є мобільним (його легко транспортувати на будь-яку ділянку дороги), не вимагає значних фінансових витрат, простим у плані налаштування й обслуговування.

Однак для його раціонального використання необхідно, щоб на кожен транспортний засіб, у супровідних документах, обов'язково зазначалася вага тари. Не секрет, що водії вантажних автомобілів, що застосовуються для перевезення сипучих вантажів (вугілля, сільгосппродукції), досить широко використовують різні способи штучного збільшення ваги тари перед завантаженням (знизу підвішуються металеві болванки, заповнюються водою додаткові паливні баки), одержуючи у своє особисте розпорядження надлишки вантажу. Тому необхідно, щоб на кожен автомобіль для транспортування вантажів спеціальними (компетентними) органами видавався документ (чи робилася відмітка в наявних на автомобіль документах) про дійсну вагу тари.

У випадку проведення будь-яких ремонтних робіт на автомобілі, що призводять до зміни ваги тари (установка тенту, нашивка бортів) необхідне коректування цих документів. Недотримання зазначених вимог слід розглядати як адміністративні правопорушення, що тягне за собою строго визначені наслідки.

Наявність таких ваговимірювальних засобів у підрозділів поліції дозволяє не тільки здійснювати контроль вантажу, що не піддається кількісному підрахуванню (сипучі вантажі, металобрухт), але і вирішити проблему контролю опломбованих вантажів, перевезених, наприклад, автомобілями ТІР. На цей час працівнику поліції для того, щоб встановити, який вантаж

перевозиться в такій вантажівці (не кажучи про його перевірку) слід заповнити спеціальний контрольний лист, що є у водія, де міститься інформація про причину і мету контролю вантажу, дані про контролюючу особу (це пов'язано з великою кількістю випадків розбою на автошляхах "по наводці").

Використання переносних ваговимірювальних засобів дозволяє контролювати перевезення опломбованих вантажів, оперуючи лише поняттями маси без ідентифікації вантажу. Лише у випадку розбіжності результатів зважування і наданих водієм даних може прийматися рішення про оперативні дії стосовно конкретного транспортного засобу і водія.

Конструктивно можливе й інше виконання вагоприймального вузла пропонованих засобів. Наприклад, у районі стаціонарних пунктів поліції (поруч з в'їздами у великі міста, на розгалуженні шляхів республіканського значення) можлива установка вагової платформи (3000x1000x200мм), для якої виготовляється невеликий фундамент. Вторинний прилад, як і раніше, переносний і підключається на час контролю. Після завершення операцій контролю вагова платформа накривається захисною (охоронною) кришкою.

Така конструкція вагової платформи дозволяє здійснювати контроль вантажів не тільки в статиці, але і під час руху автомобіля зі швидкістю до 5 км/годину.

Разом з розв'язанням питань боротьби з економічними злочинами застосування ваговимірювальних засобів дозволяє паралельно вирішувати питання безпеки дорожнього руху. Наявність інформації про перевантаження автомобіля надає можливість приймати певні дії стосовно схоронності вантажів, зниження аварійності й інше. На заході (США, Канада) дорожня поліція успішно застосовує стаціонарні автомобільні ваги для поосьового зважування в статиці великовантажних автомобілів з метою контролю перевантаження автомобілів. У випадку виявлення порушень гранично припустимої норми завантаження автомобіля щодо водія застосовуються серйозні адміністративні заходи (штраф, розвантаження надлишків на платні склади й інше).

У цілому використання пропонованих вимірювальних засобів па автошляхах дасть представникам поліції об'єктивні і дієві важелі для профілактики викрадань з використанням транспортних засобів, створить правову базу для запобігання порушенням законності під час автомобільних перевезень вантажів.